

2019

1. ÇEYREK RAPORU

Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması

Bilkent University

Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması

ING Türkiye

1. GİRİŞ/3

1.2 Türkiye'de Bireysel Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nı Niçin Yapıyoruz/3

2. ELDEKİ VERİLER NE SÖYLÜYOR/4

2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri/4

2.2. Tasarruf Araçları Tercihi/14

2.3. 2019 1. Çeyrek Sonuçları/17

3. METODOLOJİ/17

3.1. Amaç ve Yöntem/17

3.2. Demografik Bilgiler/18

3.3. Tasarrufun Tanımı/20

4. EKONOMİST YORUMU/21

5. İLETİŞİM BİLGİLERİ/29

Türkiye’de BİREYSEL TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI’NI NİÇİN YAPIYORUZ?

Ülkemizde, tasarruf oranı bakımından dünyada alt sıralarda yer alıyor. Öte yandan yüksek oranlı sürdürülebilir büyüme için iç tasarruf oranlarının artması gerektiği biliniyor. Tasarruf artışını teşvik etmek için çeşitli ekonomik tedbirler tartışılıyor, bazı uygulamalar devreye sokulmaya çalışılıyor.

Bu süreçte tasarruflarla ilgili veri ihtiyacı da artıyor. TÜİK’in özellikle son yıllarda ekonomik konularla ilgili istatistik üretiminde ciddi gelişmeler sağladığı açık. Bununla birlikte tasarruf eğilimleri ve tasarruf düzeyi hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu söylemek zor.

T.C. Merkez Bankası ve BDDK tarafından yayınlanan bankacılık sistemi içindeki tasarruflara ilişkin veriler önemli bir boşluğu doldurmakla birlikte, ülkemizdeki ‘ortalama birey’in geliri ve tasarrufları arasındaki ilişkiyi bir trend olarak izlemek, bu konudaki araştırmacılara ve politika yapıcılara katkı sağlayacaktır.

İşte bu araştırmayla, ülkemizdeki ‘ortalama birey’in tasarruf yapıp yapmadığı, tasarruf yapma veya yapmama nedenleri, en çok kullanılan tasarruf araçları, bireysel gelirler, aylık tasarruf oranı ve nakte dönüştürülebilir tasarruf miktarı 3’er aylık bazlarda düzenli olarak incelenmektedir. Amaç, ülkemizde tasarruflarla ilgili bilgi ihtiyacına katkı sunmaktır.

2.1. Tasarruf Sahipliği Oranı

Tasarruf sahiplerinin oranı (%)

- 2019'un ilk çeyreğinde tasarruf sahiplerinin oranı %16,1'den %14,2'ye gerilemiştir.
- Bu dönemki tasarruf sahipliği oranının, anlamlı bir düşüş olmasa da 2018 yılındaki oranların altına indiği görülmektedir.

YAKIN GELECEKTE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLAR

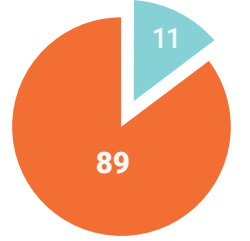
Tasarrufu Olmayanlar için Yakın Gelecekte Tasarruf Yapmayı Planlayanlar (%)

Baz: 629

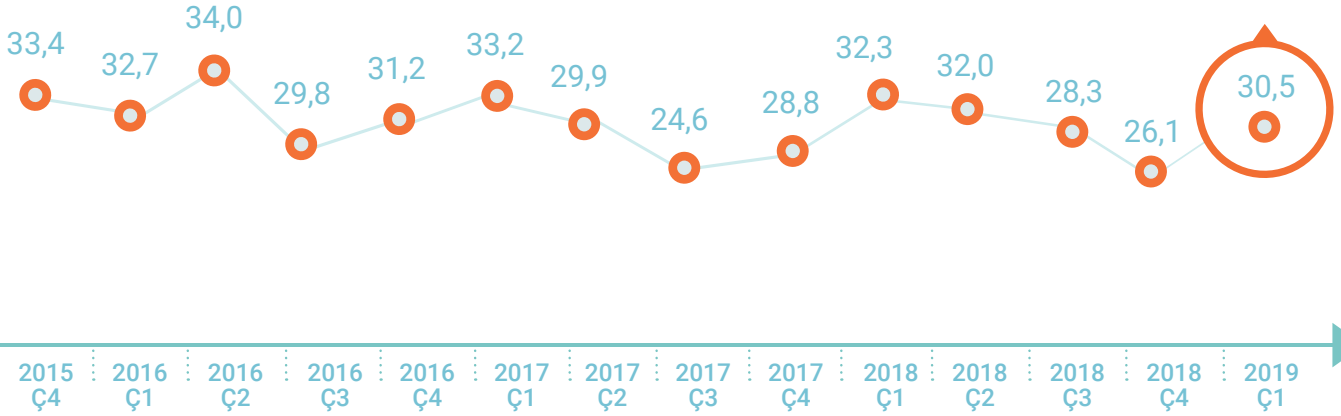
Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanlar arasında önümüzdeki 3 ay için tasarruf yapmayı düşünenlerin oranı (%)

3 ay içinde

3 aydan sonra

2019 1.Çeyrek için
Evet, diyenler

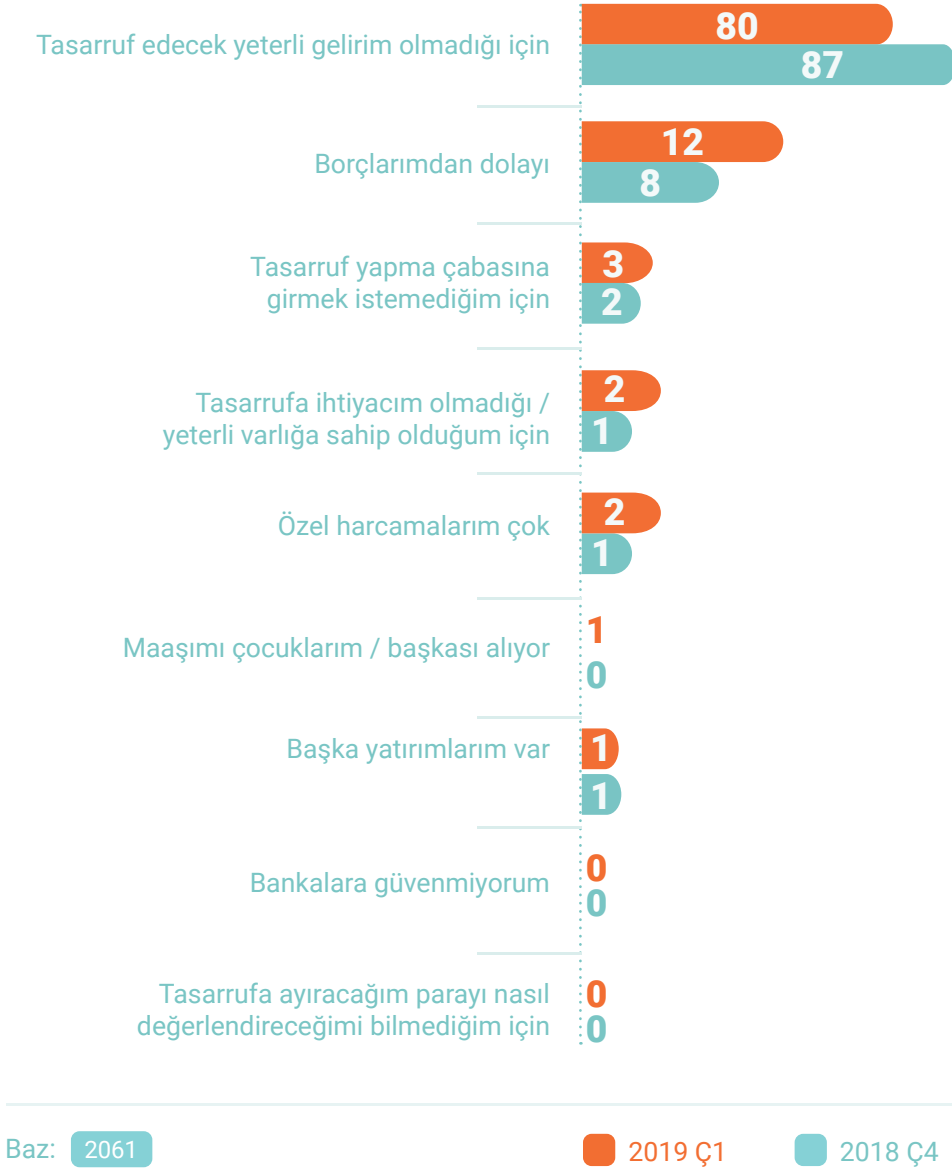

Baz:

2077 2026 2066 2003 2055 2083 2071 2034 2077 2029 2017 2036 2017 2061

- Son 3 dönemdir gerilemekte olan yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı bu dönem tekrar yükselişe geçmiştir (%26,1 vs. %30,5).
- Ancak yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların arasından «3 ay içerisinde» tasarruf edeceğini belirtenlerin oranı gerilemiştir (%15 vs. %11).

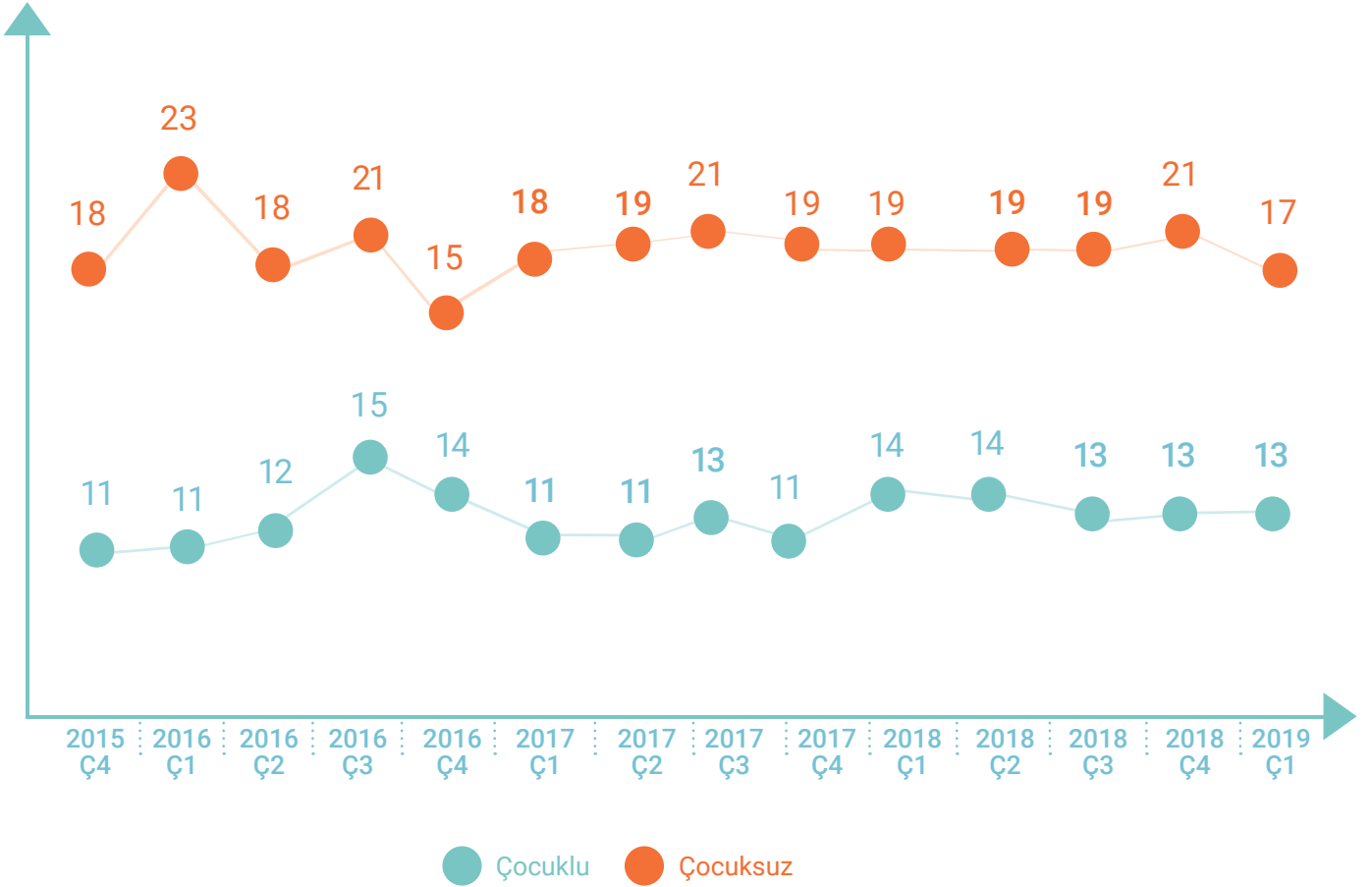
TASARRUFU OLMAYANLARIN TASARRUF EDEMEME GEREKÇELERİ

- Tasarrufu olmayanların dile getirdiği en temel gerekçe olan «tasarruf edecek yeterli gelirim olmadığı için» ifadesinin oranı bu dönem anlamlı oranda gerilemiştir (%87 vs. %80).
- Buna karşın «borçlarımdan dolayı» tasarruf edemiyorum diyenlerin oranı önceki döneme göre anlamlı oranda artmıştır (%8 vs. %12).

ÇOCUKLU VE ÇOCUKSUZ BİREYLERDEKİ TASARRUF SAHİPLİĞİ

Tasarruf Sahiplerinin Oranı (%)

Çocuğu olanlar için baz

1454 1508 1483 1626 1628 1617 1615 1698 1614 1606 1565 1542 1517 1609

Çocuksuz olanlar için baz

950 896 920 778 775 787 787 705 789 797 838 860 886 794

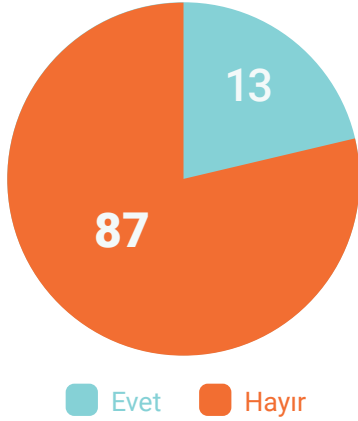
- Çocuklu bireyler arasında tasarruf sahibi olanların oranı son 1 senedir oldukça stabildir ve bu dönem de önceki dönemle aynı seviyede kalmıştır (%13).
- Ancak çocuksuz bireylerin tasarruf oranı bu dönem 4 puan gerilemiştir (%21 vs. %17).

TASARRUF PLANLAYANLARIN ORANI; ÇOCUKLU BİREYLERDE DÜŞMÜŞ, ÇOCUKSUZLARDA ARTMIŞTIR

Tasarrufu Olmayanlar (Çocuğu olanlar)

Baz: 1404

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

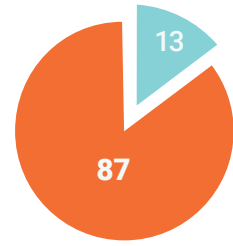
Evet
diyenler

Baz: 390

3 ay içinde mi,
3 aydan sonraki
dönemde mi planlı-
yorsunuz? (%)

3 ay içinde

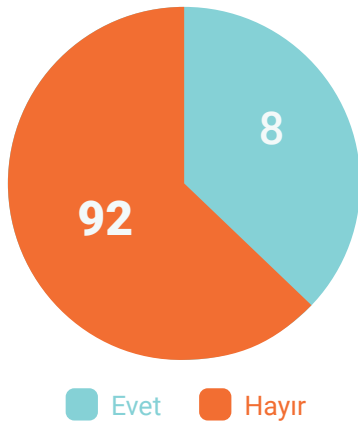
3 aydan sonra

Tasarrufu Olmayanlar (Çocuğu olmayanlar)

Baz: 657

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

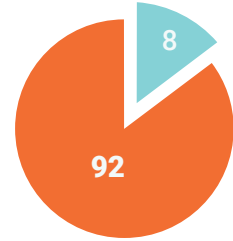
Evet
diyenler

Baz: 239

3 ay içinde mi,
3 aydan sonraki
dönemde mi planlı-
yorsunuz? (%)

3 ay içinde

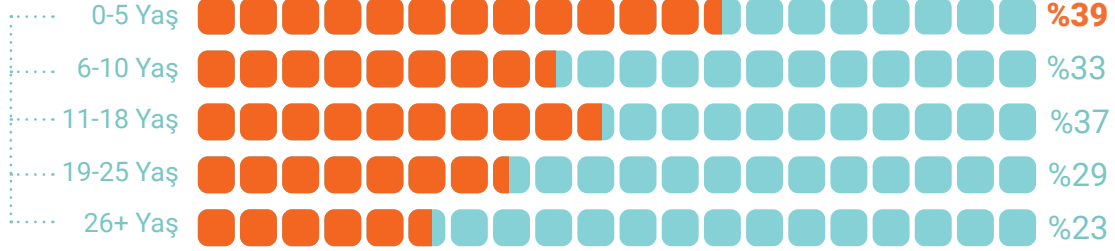
3 aydan sonra

- Hem çocuklu (%23 vs. %28) hem de çocuksuz bireyler (%32 vs. %36) içerisinde yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı bu dönem yükselmiştir.
- Çocuklu bireyler içerisinde önümüzdeki 3 ay içinde tasarruf etmeyi planlayanların oranı aynı kalırken (%15 vs. %13), çocuksuz bireyler için bu oran düşmüştür (%15 vs. %8).

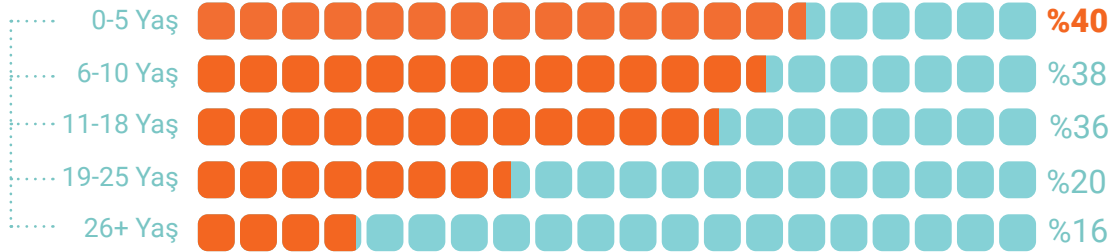
ÇOCUKLU BİREYLERDE ÇOCUK YAŞLARI

Toplam Çocuklular

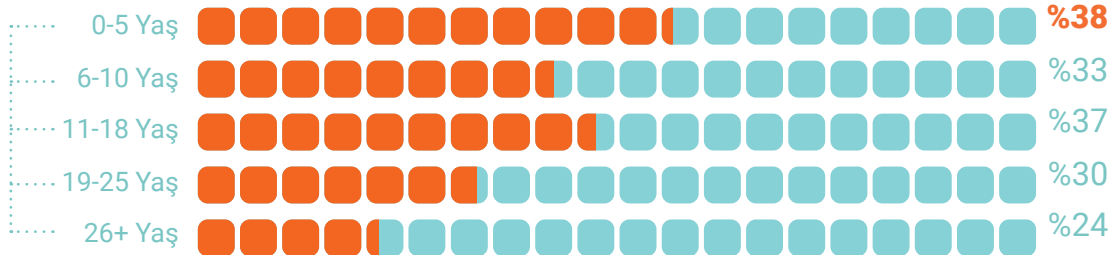
Baz: 1609

Tasarruf Sahibi Çocuklular

Baz: 205

Tasarruf Sahibi Olmayan Çocuklular

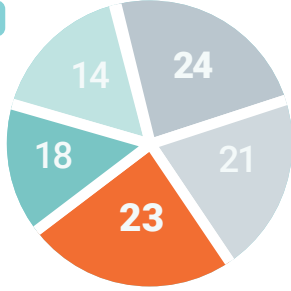
Baz: 1404

- Toplam çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımında bu dönem 11-18 yaş grubunun payı azalmış (%43 vs. %37), 26+ yaş grubunun payı ise artmıştır (%17 vs. %23). Diğer gruplarda önceki döneme göre bir farklılaşma görülmemektedir.
- Bu dönem tasarruf sahibi olan çocuklu bireylerin çocuklarının yaşları daha düşük yaş gruplarında yükselirken (0-5 yaş; %35 vs. %40, 6-10 yaş; %30 vs. %38); 11-18 (%42 vs. %36) ve 19-25 (%28 vs. %20) yaş gruplarında ise düşmüştür.
- Tasarrufu olmayan çocuklu bireylerde ise 11-18 yaş grubu bu dönem küçülürken (%43 vs. %37), 26+ yaş grubu büyümüştür (%17 vs. %24).

ÇOCUKLARIN YAŞ DAĞILIMI

Toplam çocuklu bireylerin çocuklarının yaş dağılımı

Baz: 1609

0-5
Yaş

6-10
Yaş

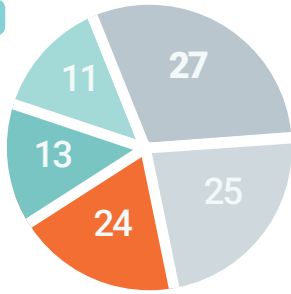
11-18
Yaş

19-25
Yaş

26+
Yaş

Tasarruf sahibi çocuklu bireylerde çocukların yaş dağılımı

Baz: 205

0-5
Yaş

6-10
Yaş

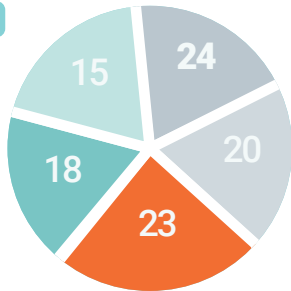
11-18
Yaş

19-25
Yaş

26+
Yaş

Tasarruf sahibi olmayan çocuklu bireylerde çocukların yaş dağılımı

Baz: 1404

0-5
Yaş

6-10
Yaş

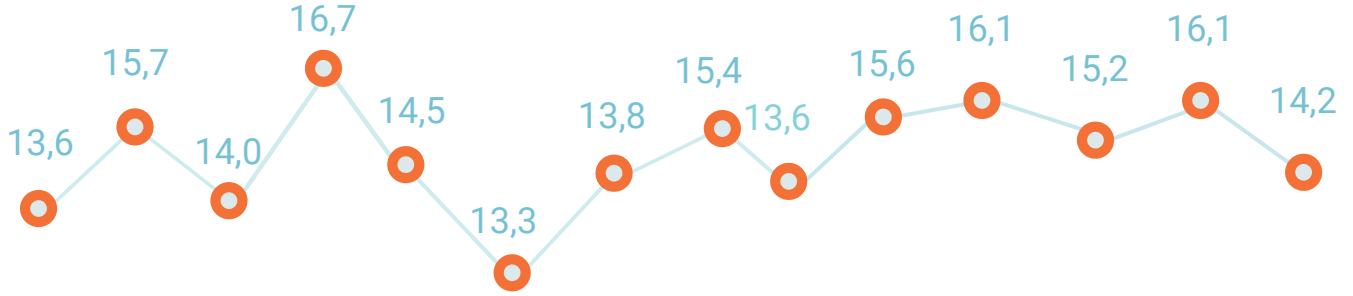
11-18
Yaş

19-25
Yaş

26+
Yaş

- Toplam çocuklu bireylerin yaş dağılımında 11-18 yaş grubu önceki döneme göre düşmüş (%27 vs. %23), 26+ ise yükselmiştir (%10 vs. %14).
- Tasarruf sahibi olan çocuklu bireylerde 1-5 (%23 vs. %27) ve 6-10 (%20 vs. %25) yaş grubundaki çocukların oranı artarken, 11-18 (%28 vs. %24) ve 19-25 (%19 vs. %13) yaş grubundakilerin oranı düşmüştür.
- Tasarruf sahibi olmayan çocuklu bireylerde 26+ yaş grubunun oranı yükselmiştir (%11 vs. %15), diğer gruplar bir önceki dönemle benzer seviyelerdedir.

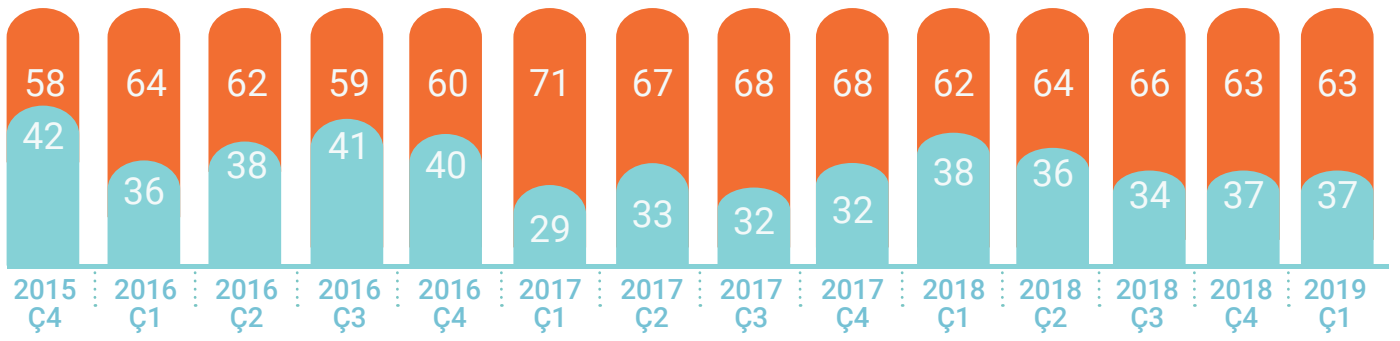
TASARRUF YAPMAK ASLINDA BİR ALIŞKANLIK

Baz: 2403

● Genel tasarruf sahipliği (%)

Düzenli tasarruf yapma oranı (tasarruf sahipleri içinde)

Baz:

327

378

338

401

348

321

332

369

326

375

386

366

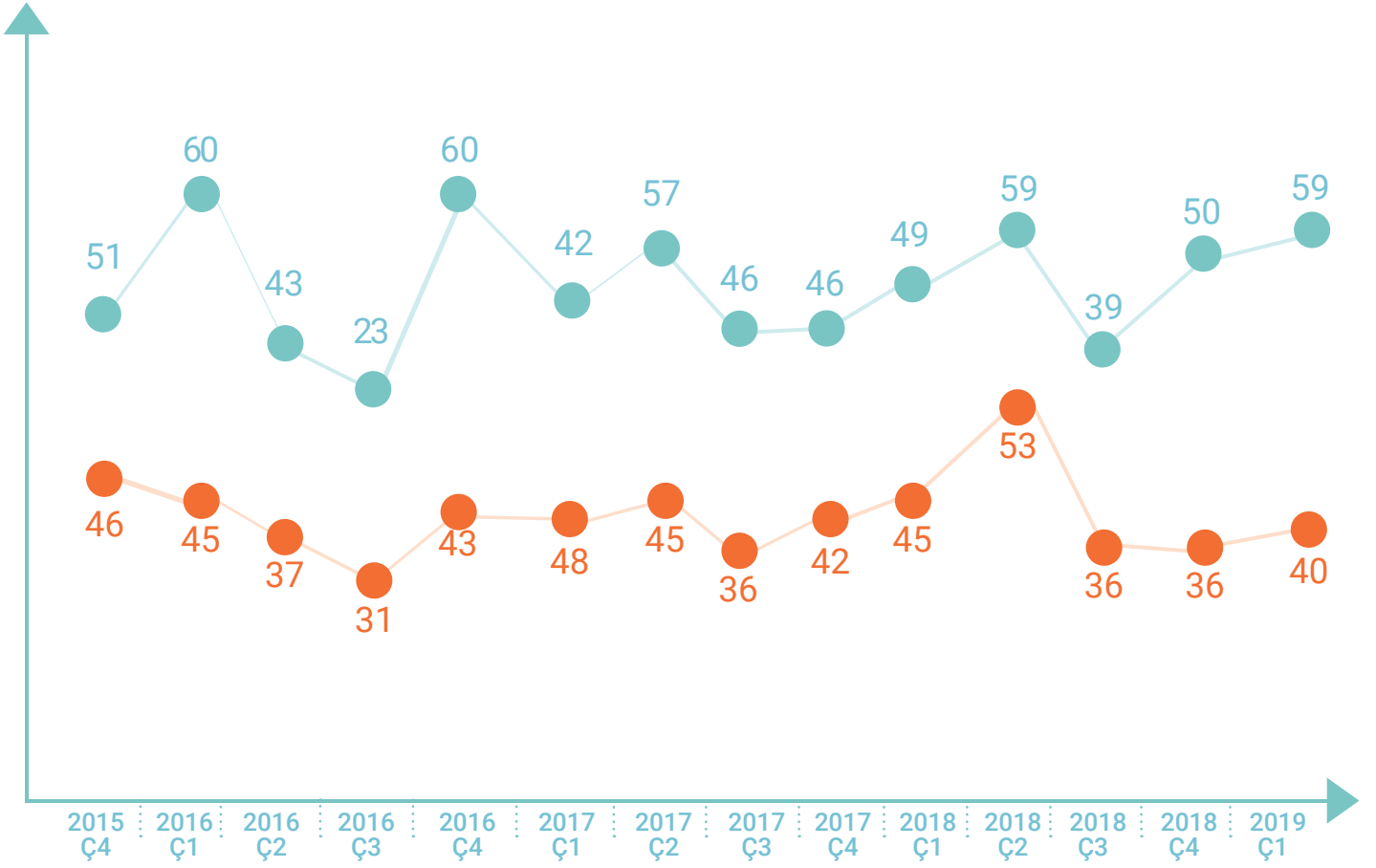
386

342

■ Evet, düzenli tasarrufum var

■ Hayır, düzenli tasarrufum yok

Düzenli Tasarruf Yapmayanlar için 3 ay içinde veya daha sonra tasarruf yapma eğilimi (%)

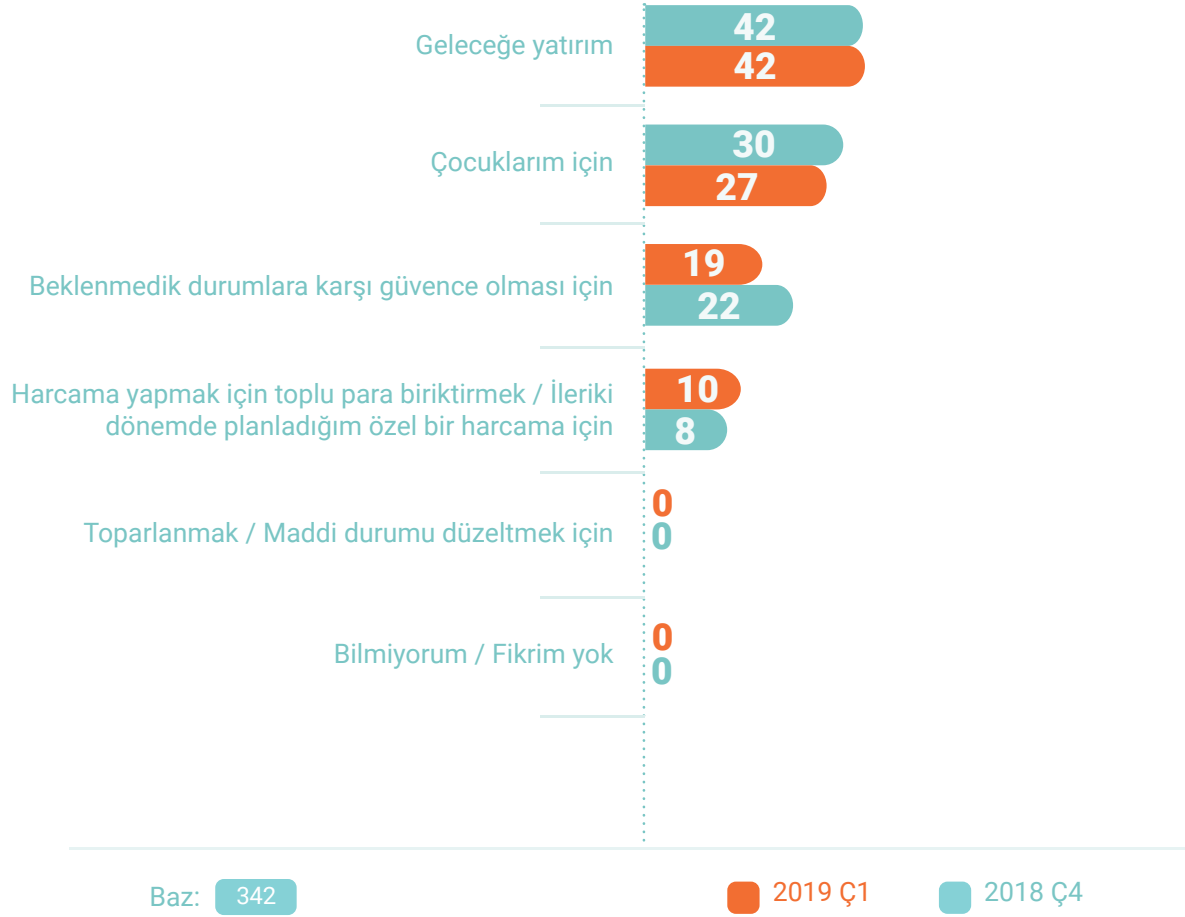
Baz:

138	136	128	165	140	94	110	118	104	142	138	126	143	125
-----	-----	-----	-----	-----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

- Son 3 ay içinde tasarruf yapma oranı (%)
- Gelecek 3 ay içinde tasarruf yapacak olma eğilimi (%)

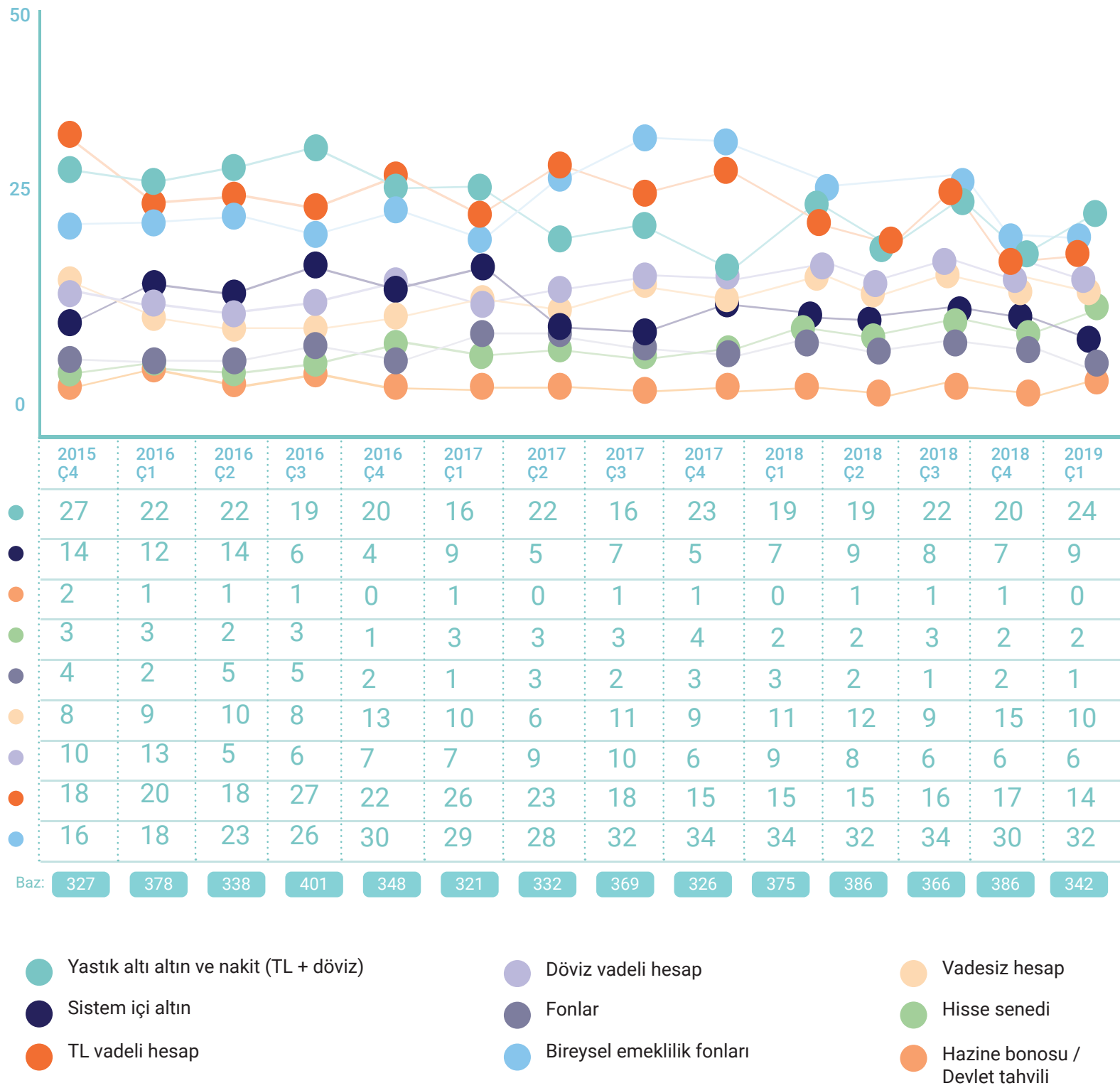
- Bu dönem düzenli tasarruf yapanların oranı önceki dönemle aynı kalmıştır.
- Düzenli tasarruf yapmayanlar arasında; son 3 ay içinde tasarruf yapmış olanların oranı 4 puan artarken (%36 vs. %40), gelecek 3 ay içerisinde tasarruf yapmayı planlayanların oranı bu dönem de yükselmeye devam etmektedir (%50 vs. %59).

TASARRUFU OLANLARIN TASARRUF YAPMA GEREKÇELERİ

- Tasarruf yapma gerekçelerinde ilk sırada yer alan «geleceğe yatırım» unsuru önceki dönemki seviyesini korumaktadır.
- İkinci sırada gelen «çocuklarım için» unsuru 3 puan artarken (%27 vs. %30), «beklenmedik durumlara karşı» tasarruf edenlerin oranı da 3 puan düşmüştür ((%22 vs. %19).

2.2. Tasarruf Araçları Tercihi

Not: 'Bu soru çoklu cevap' olduğu için bu kalemlerin toplamaları %100'ü geçmektedir. Karşılaştırmalı analiz için hepsi toplam %100 olacak şekilde yeniden ağırlıklandırılmıştır.

2019'un ilk çeyreğinde «bireysel emeklilik fonları» (%30 vs. %32), «yastık altı altın ve nakit» (%20 vs. %24) ve «sistem içi altın» (%7 vs. %9) araçları yükselirken, «vadesiz hesap» (%15 vs. %10) ve «TL vadeli hesap» (%17 vs. %14) düşüşe geçmiştir.

BU DÖNEM ALTIN SEVİYELERİ ÖNCEKİ DÖNEMLE BENZER SEVİYELERDE KALMIŞTIR

%	2016 Ç2	2016 Ç3	2016 Ç4	2017 Ç1	2017 Ç2	2017 Ç3	2017 Ç4	2018 Ç1	2018 Ç2	2018 Ç3	2018 Ç4	2019 Ç1
Sistem dışı ve sistem içi altın + sistem dışı nakit (TL veya döviz)	36	25	24	25	27	23	28	26	29	30	27	33
Altın veya diğer değerli taş ve metal (sistem dışı)	10	6	8	10	14	5	13	10	11	13	12	12
Altın veya diğer değerli taş ve metal hesabı (sistem içi)	14	6	4	9	5	7	5	7	9	8	7	9
Yastık altı döviz veya TL (nakit)	12	13	12	6	8	11	10	9	8	10	8	12
Baz :	378	338	401	348	321	332	369	326	375	386	366	342

- Sistem içi ve sistem dışı nakit ve altın toplamı bu dönem 6 puan artmıştır (%27 vs. %33). Bu artışın en önemli sebebi ise «yastık altı nakit'teki» 4 puanlık artıştır (%8 vs. %12).

2018 4. ÇEYREK SONUÇLARI

- 2019 yılının ilk çeyreğinde tasarruf sahipliği oranı %16,1'den %14,2'ye gerilemiştir. Bu oran 2018 yılındaki tüm dönemlerden düşük bir seviyedir.
- Tasarruf sahibi olanların yaş grubu dağılımlarında 18-24 (%22 vs. %18) ve 55+ yaş grubunun oranı (%18 vs. %14) gerilerken, 25-34 yaş grubunun payı artmıştır (%21 vs. %28).
- Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı %26,1'den %30,5'e yükselmiştir. Bunların içerisinde «3 ay içerisinde» tasarruf yapacağını belirtenlerin oranı gerilemiştir (%15 vs. %11).
- «Tasarruf edecek yeterli geliri olmadığı için» tasarrufu olmayanların oranı önceki döneme kıyasla anlamlı oranda düşmüştür (%87 vs. %80).
- Son 1 senedir çocuklu bireylerin tasarruf oranı sabittir (%13). Öte yandan çocuksuz bireyler içerisinde tasarruf edenlerin oranı düşmüştür (%21 vs. %17) Tasarrufu olmayan hem çocuklu (%23 vs. %28) hem de çocuksuz bireylerin (%32 vs. %36) yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlama oranı yükselmiştir.
- Tasarruf sahibi çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grupları dağılımının bu dönem küçük yaş gruplarında yükseldiği saptanmıştır (0-5 yaş; %35 vs. %40, 6-10 yaş; %30 vs. %38). Tasarrufu olmayan çocuklularda ise, önceki döneme göre 11-18 yaş grubu küçülürken (%43 vs. %37), 26+ yaş grubu büyümüştür (%17 vs. %24).
- Bu çeyrekte düzenli tasarruf yapanların oranı önceki dönemle aynı kalmıştır (%63). Ancak düzenli tasarruf yapmayanlar arasında son 3 ay içinde tasarruf yapmış olanların oranı (%36 vs. %40) ve gelecek 3 ay içerisinde tasarruf yapmayı planlayanların oranı (%50 vs. %59) yükselmiştir.
- Tasarruf yapma gerekçelerinde ilk sırada yer alan «geleceğe yatırım» unsuru bu dönem aynı kalmıştır (%42).
- Tasarruf araçları içerisinde «bireysel emeklilik fonları» 2 puan (%30 vs. %32), yastık altı nakit ve altın 4 puan (%20 vs. %24) yükselirken, vadesiz hesap (%15 vs. %10) ve TL vadeli hesap (%17 vs. %14) düşüştür.
- Tasarrufu olmayan bireyler arasında daha önce tasarruf yapmayı denemiş olanların oranı 3 puan gerilemiştir (%54 vs. %51). Bu kişilerden «biriktirdikleri parayı sürekli kullanma ihtiyacı duydukları için tekrar birikim yapamadıklarını» belirtenlerin oranı önceki döneme kıyasla anlamlı oranda yükselmiştir (%50 vs. %60).

AMAÇ VE YÖNTEM

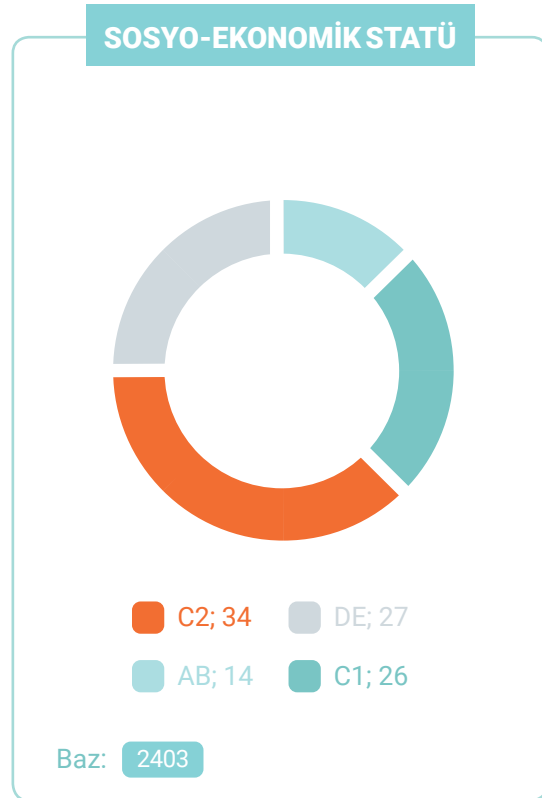
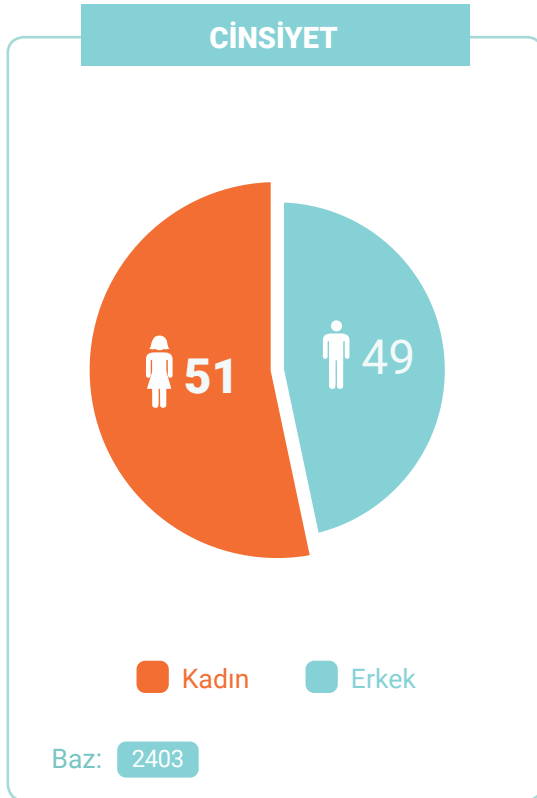
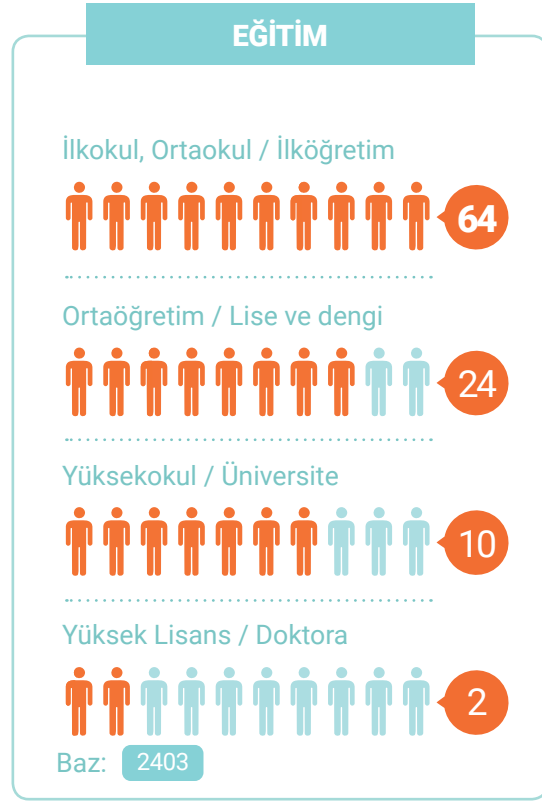
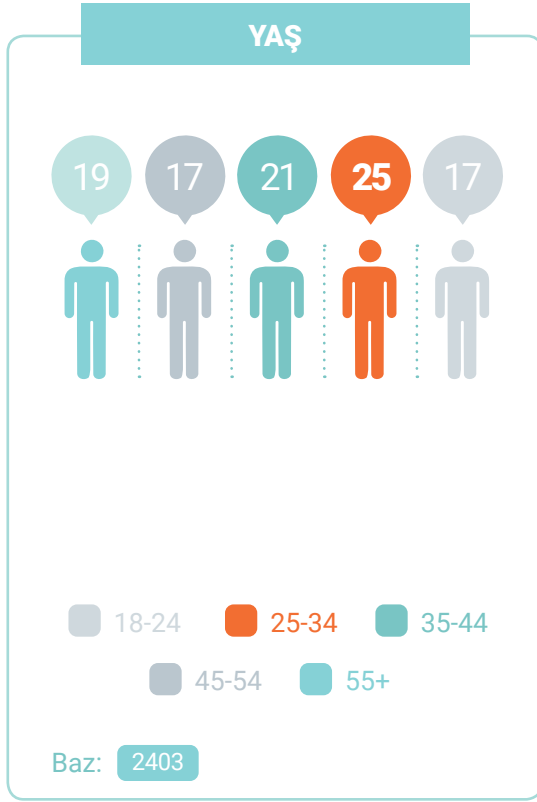
Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nın amacı Türkiye'de kentsel yerleşim yerlerinde 18 yaş ve üzerindeki bireylerin tasarruf eğilimlerini izlemektir.

Bu araştırma çerçevesinde;

- NUTS2 bölgelerinde seçilen 26 ilde her ay tesadüfi olarak seçilen 800 kişi ile görüşülüyor. 3 aylık (çeyrek) bazda görüşme sayısı 2400 olarak gerçekleşiyor ve raporlanıyor.
- Bilgisayar destekli telefon görüşmesi yöntemi (CATI) kullanılıyor.
- Yaş, cinsiyet, çalışma durumu ve meslek kontrol kotası olarak uygulanıyor.

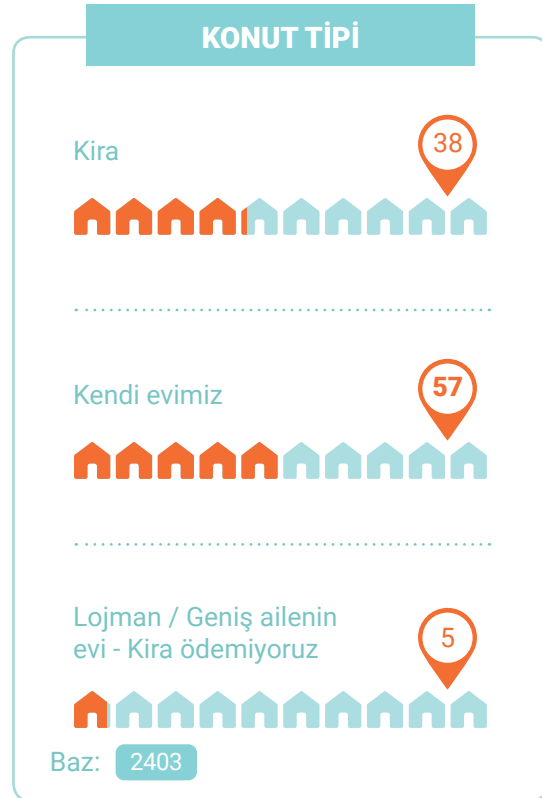
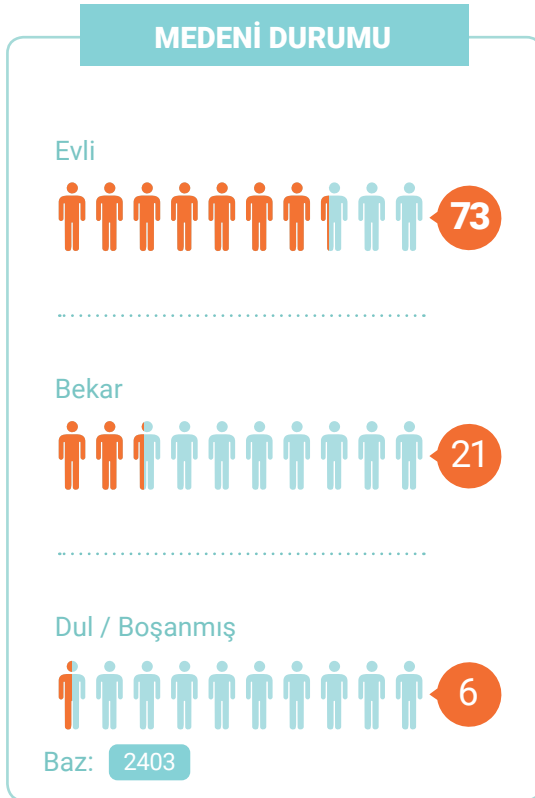
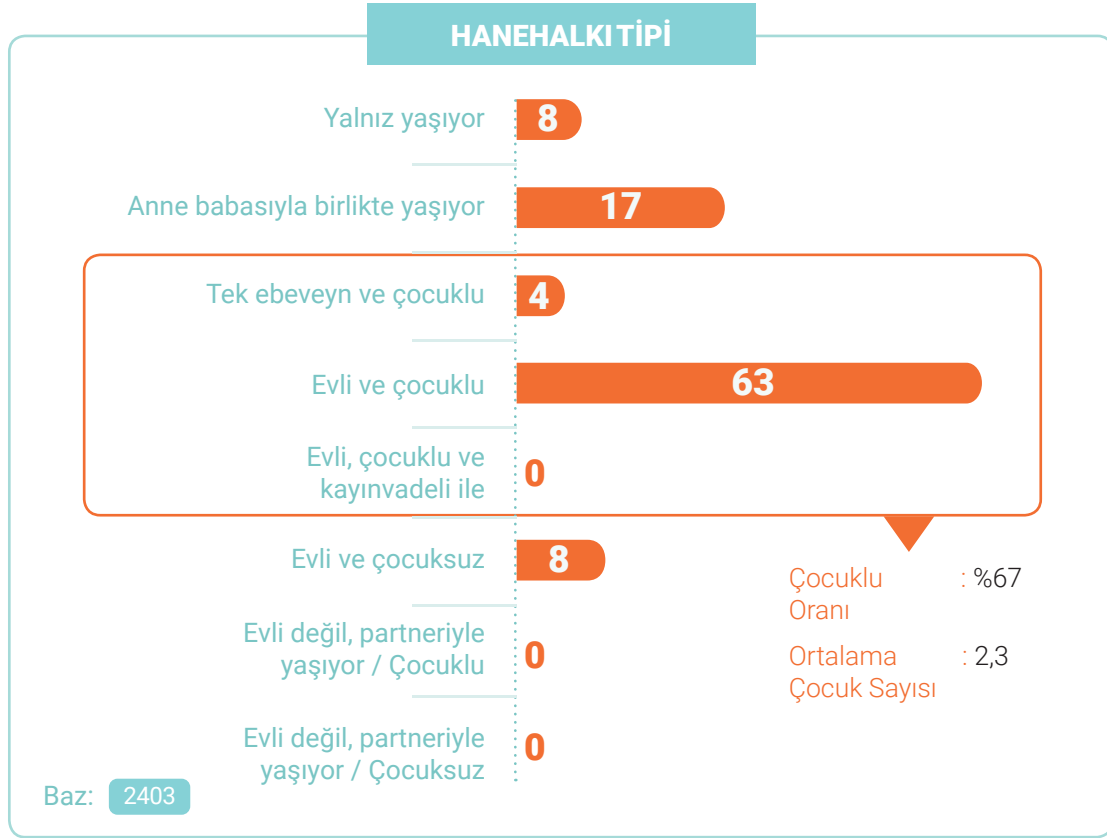
3.1. Demografik Bilgiler

DEMOGRAFİK BİLGİLER (%) - 2019 1. ÇEYREK

3.2. Demografik Bilgiler

DEMOGRAFİK BİLGİLER (%) - 2018 4. ÇEYREK

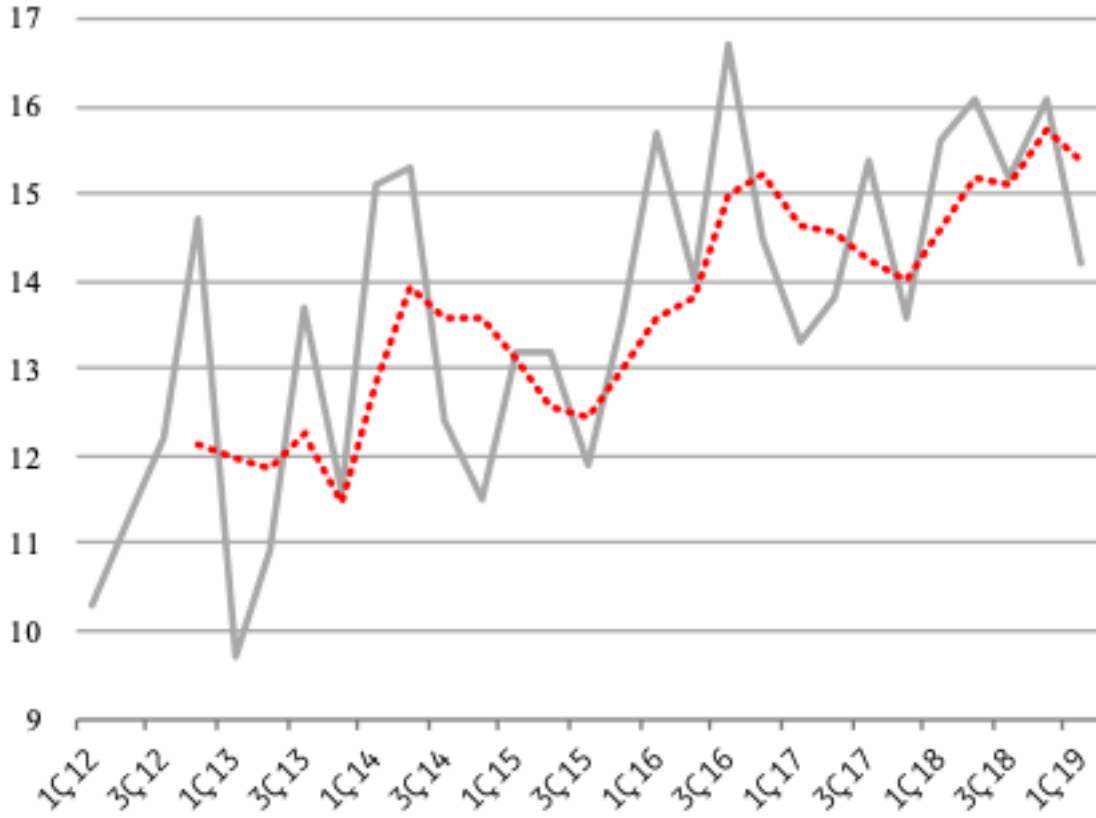

TANIM

- Tasarruf, sözlük anlamı itibarıyla “sarf edilmeyen” anlamına gelmektedir.
- Bu araştırma kapsamındaki TASARRUF ise şu kalemleri içermektedir:
 - Bankalarda duran TL veya döviz cinsinden vadeli hesaplar
 - Bankalarda ve/veya aracı kurumlarda duran hisse senedi, hazine bonosu, devlet tahvili gibi menkul değerlerin parasal tutarı
 - Bankalarda duran yatırım hesapları ve katılım fonları
 - Bireysel emeklilik fonları
 - Bankalarda vadesiz hesapta / likit fonda TL veya döviz cinsinden duran miktarın o ay içinde harcanmayan/harcanmayacak bölümü
 - Cüzdan, kasa, yastık altında duran paranın (döviz, altın dahil) o ay içinde harcanmayan/harcanmayacak bölümü
- Araştırmaya katılanlara, bu tanıma uygun olarak tasarrufları olup olmadığı soruluyor.

TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI YILLIK ORTALAMA BAZDA EN YÜKSEK DÜZEYE ULAŞTI...

TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI ve 4Ç-HAREKETLİ ORT.

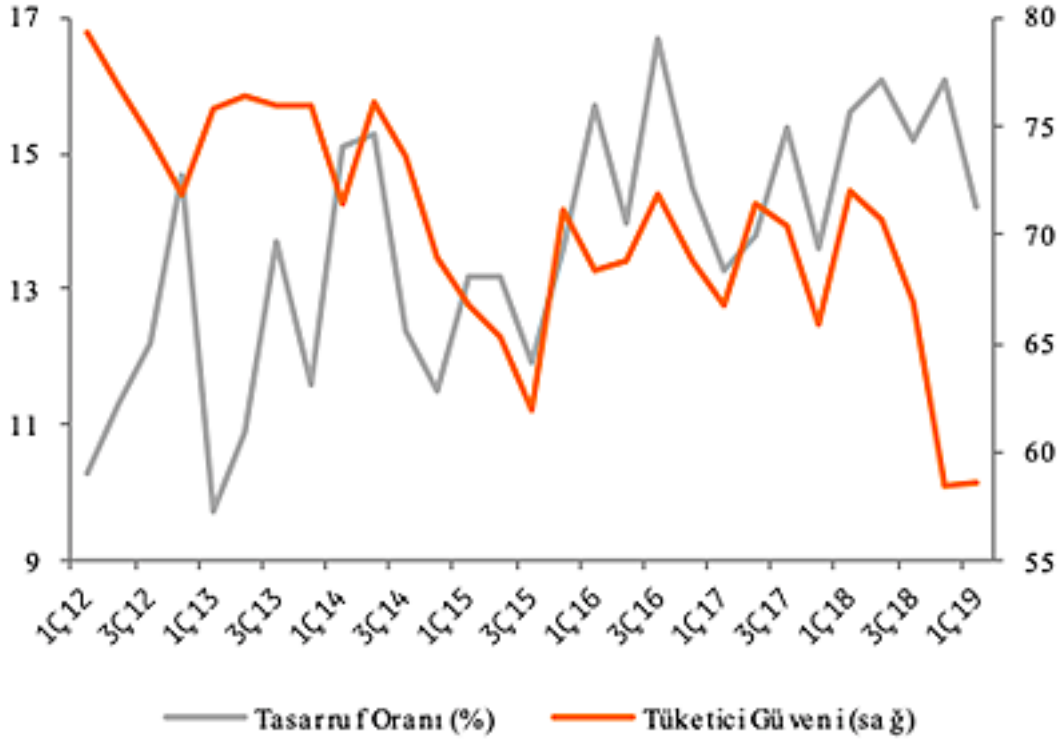
Kaynak: Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (IPSOS KMG-ING Türkiye)

2018'in son çeyreğinde 1) 2016'nın 3. çeyreğindeki başarısız darbe girişimi kaynaklı belirsizlik ortamında gördüğü %16.7'lik istisnai rakam hariç %16.1 ile çalışmanın yapıldığı 7 seneyi aşkın dönem boyunca gözlenen en yüksek düzeye ulaşan 2) 4 çeyreklik hareketli ortalamalar bazında bakıldığında ise %15.8 ile dalgalanmalara rağmen 2017 sonundan beri genel yükseliş eğilimini sürdüren Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması tasarruf sahipliği oranı bu yılın ilk çeyreğinde sert bir düşüşle %14.2'ye geldi.

Tasarruf sahipliği trendinin yıllar içinde yükselişte olmasında etkili olabilecek faktörlerde değerlendirildiğinde:

- Türkiye dahil gelişmekte olan ülkelerin finansal piyasaları ABD Merkez Bankası (Fed)'nin faiz artırımını sürecinde daha sabırlı olacağı açıklaması ve Avrupa Merkez Bankası (ECB)'nin ivme kaybeden büyüme göstergelerine paralel daha ılımlı bir tavır sergilemesi buna bağlı olarak görece olarak olumluya dönen sermaye akımlarının katkısıyla 2019'a daha iyi bir performans göstererek başladı.

TASARRUF SAHİPLİĞİ & TÜKETİCİ GÜVENİ

Kaynak: Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (IPSOS KMG-ING Türkiye)

Bunun yanında, ABD-Çin arasındaki ticaret görüşmelerinde tansiyonun azaldığı algısı, küresel büyüme endişelerinin kısmen azalması gibi faktörler de bu ılımlı havada belirleyici oldu.

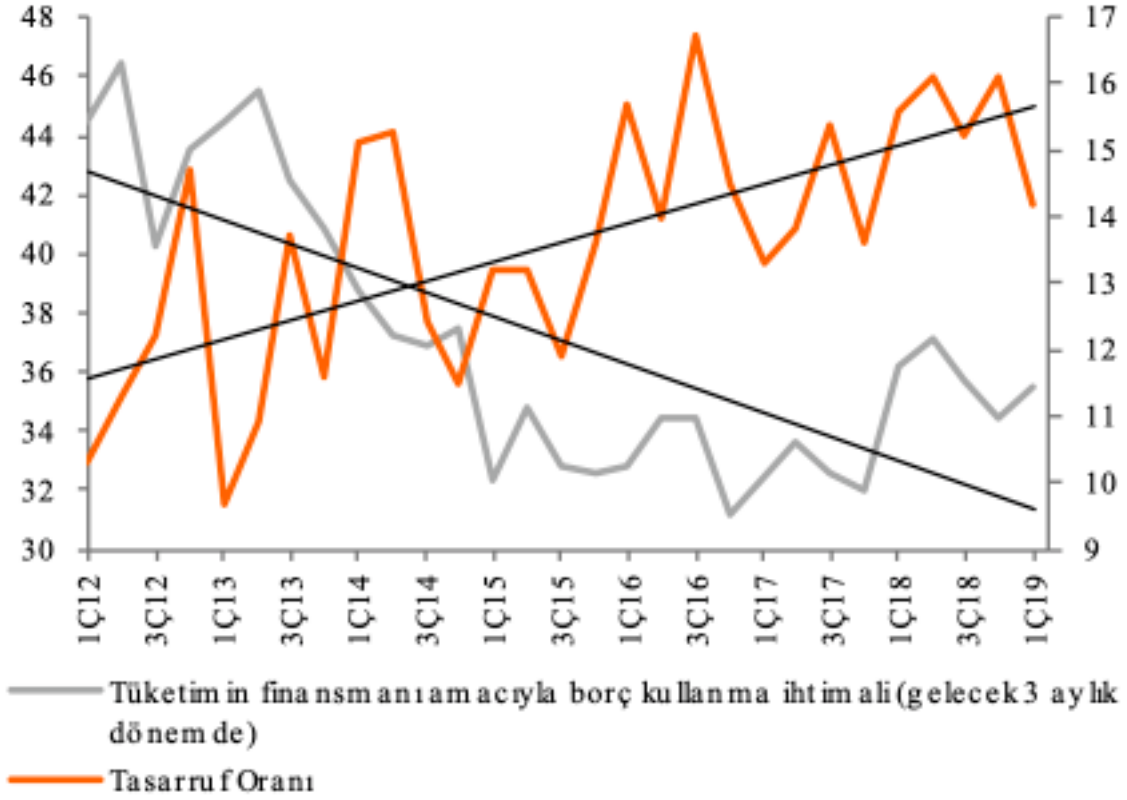
Bu çerçevede, Mart'ın özellikle 2. yarısında Merkez Bankası'nın rezervlerine dair tartışmaların neden olduğu dalgalanmaya rağmen özellikle ilk iki aydaki güçlü performans sonucu TL Dolar'a ve Sepet'e karşı 2018'in son çeyreğinde olduğu gibi bu yıl ilk çeyrekte de değer kazanırken, gösterge faizler de bir miktar geriledi.

Böyle bir ortamda hanehalklarının tasarruflarında ihtiyati yaklaşımın bir saik olarak etkisinin önceki çeyreğe göre daha az belirgin olabileceğini söylemek mümkündür. Nitekim, ortalama bazda 2018'in ilk çeyreğindeki yakın dönemli tepe noktasından düzenli olarak gerileyen tüketici güven endeksi ilk defa 2019 1. çeyrekte önemli bir değişiklik kaydetmedi.

TÜİK-TCMB tarafından yayımlanan Tüketici Güven Endeksi alt serilerinden "Tüketimin finansmanı amacıyla borç kullanma ihtimali (gelecek 3 aylık dönemde)" (bağıntı katsayısı -0.55) ve "Mevcut dönemin dayanıklı tüketim malı satın almak için uygunluğu" (bağıntı katsayısı -0.65) gibi göstergeler 2019 ilk çeyrekte bir önceki döneme göre yükselerek tasarruflarda olası bir düşüşe işaret etmektedir.

- Benzer şekilde tüketici kredilerinde önceki iki çeyrekte eksi olan değişimin 1. çeyrekte artıya dönmesi de tüketim eğiliminin toparlanma işaretleri verdiğini (en azından daha az zayıf olduğunu) teyit etmektedir. Borç kullanma ihtimalinde artış beklentilerini de destekleyen bu gelişmenin tasarruf sahipliğine de yansıdığı anlaşılmaktadır. Nitekim iki değişken arasındaki bağıntının -0.47 ile görece güçlü olması bu değerlendirmeyi desteklemektedir.

TASARRUF SAHİPLİĞİ & BORÇ KULLANMA İHTİMALİ

Kaynak: Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (IPSOS KMG-ING Türkiye)

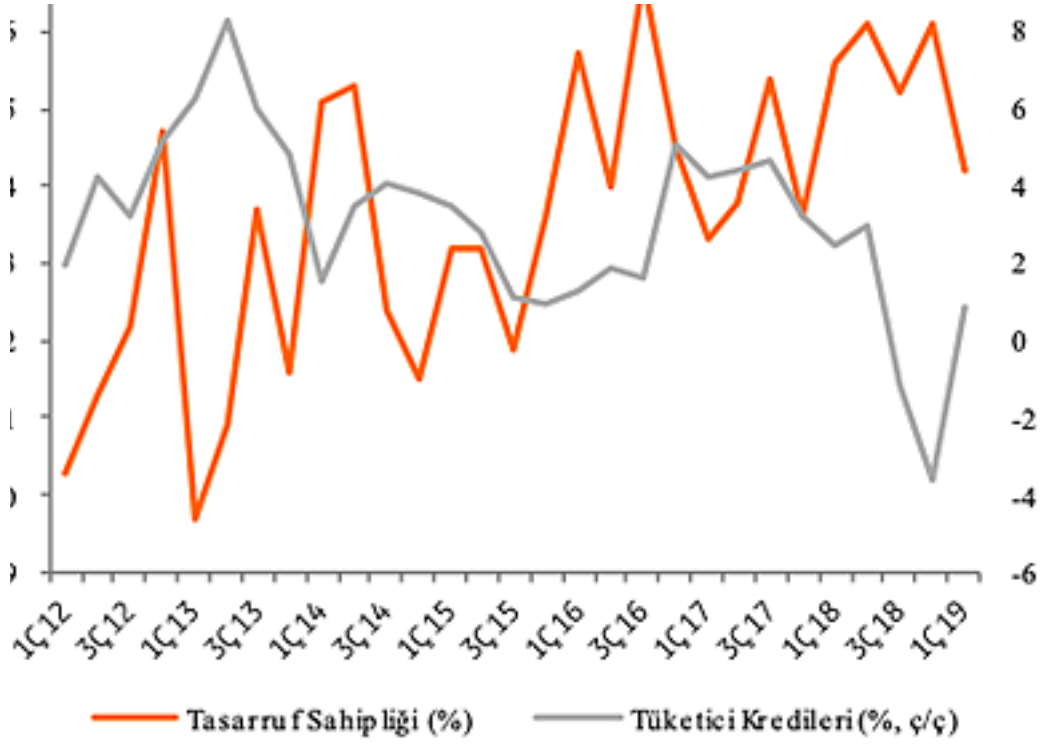
- Enflasyondaki olumlu seyir, ya da ekonomideki belirsizliğin azalıp güven ortamının toparlanması, hane halkının tedbir motifli tasarruf eğilimini azaltmakta ve tasarruf oranındaki düşüşü açıklamaktadır. Bu çerçevede, 2018'in son iki çeyreğinde %6.5 civarında seyreden çeyrek yıllık enflasyonun bu yıl sert bir düşüşle %0.8 olması ve enflasyon görünümünde ciddi bir bozulmanın olmadığını teyit etmesi tasarruf sahipliğindeki gelişmeyi açıklayabilecek bir diğer faktör olarak değerlendirilebilir.

- Son olarak, reel faiz oranının düzeyi ile tasarruflar arasındaki ilişki düşünüldüğünde 2019'un ilk çeyreğindeki gelişmeler de dikkate alınmalıdır. Finansal piyasalarda faiz oranları 3. çeyrekteki sert artışın ardından son çeyrekte itibaren bu yılın Mart ayına kadar olan dönemde genelde aşağı yönlü seyretmiştir. Buna bağlı olarak, enflasyon beklentilerine göre düzeltilmiş mevduat faiz oranı (ex-ante

reel mevduat faizi) 2018 3. çeyrekte gördüğü son yıllardaki en yüksek düzeyden 4. çeyrekte başladığı gerilemeyi bu yıl da sürdürmüştür. Pek çok ekonomik birim tarafından yakından takip edilen gerçekleşen enflasyona göre düzeltilmiş mevduat faizi de Mart itibarıyla yenideneksiye dönmüştür. Türkiye'deki tasarruf eğilimlerine yönelik çalışmalarda reel faiz ve tasarruf sahipliği oranı arasında net bir ilişki olduğunda dair güçlü bir kanıt olmamakla birlikte reel mevduat faizindeki düşüş hane halkının tasarruf davranışlarının bu gelişmeden olumsuz etkilendiğini düşündürmektedir.

2019'un ilk anket döneminde hane halkı finansal varlıklarının kompozisyonunda bazı değişiklikler gözlenmiştir. Buna göre:

TASARRUF SAHİPLİĞİ & TÜKETİCİ KREDİLERİ

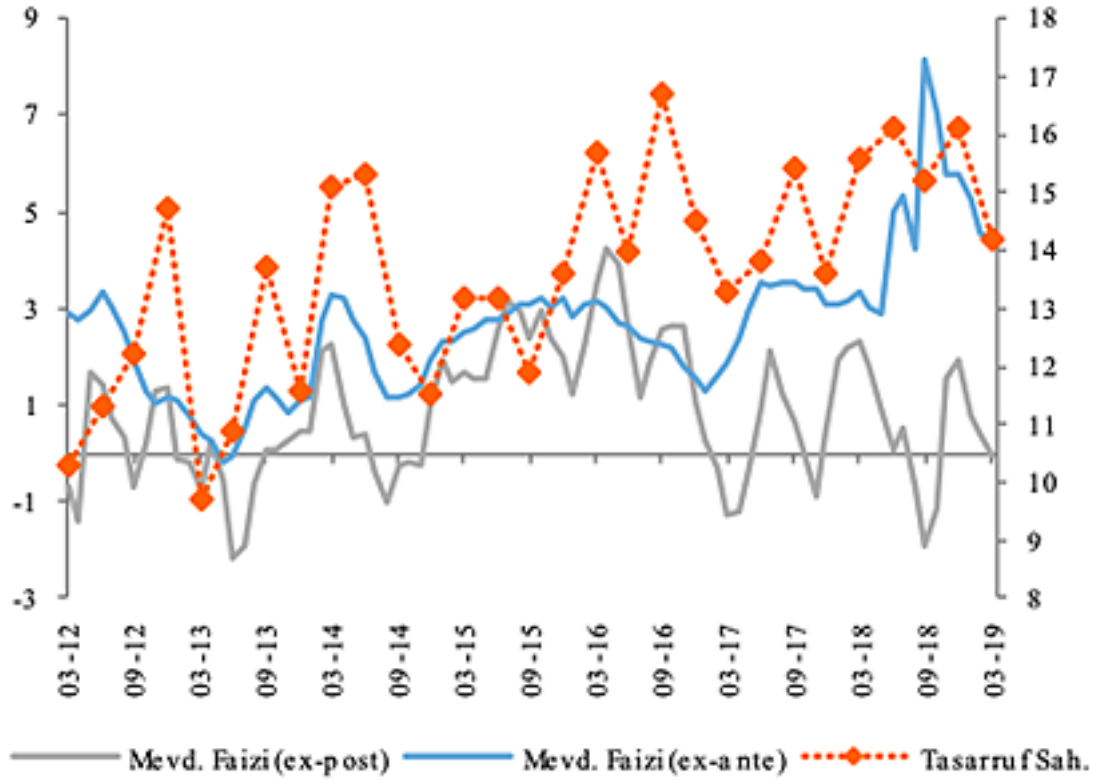
Kaynak: BRSA, MB, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (IPSOS KMG-ING Türkiye)

• Genelde dalgalı seyreitse de kabaca toplam tasarrufların %80'ini oluşturan sistem içi finansa ürünlerin payı sert bir düşüşle 2015 sonundan bu yana en düşük seviyeye gelmiştir. Temelde, yastık altı döviz/TL (ve sistem içi altın) lehine vadesiz ve TL vadeli mevduatların paylarındaki düşüşten kaynaklanan bu durum hanehalklarının (bankacılık verilerinin ortaya koyduğu) davranışlarında belirginleşenin sadece dolarizasyon eğilimi olmadığını bir başka boyutta sistem dışına çıkışın da olabileceğini düşündürmektedir.

• Sistem içi tasarrufların kompozisyonuna bakıldığında; 2017'nin ilk çeyreğinde %43 paya sahip olan mevduat ürünleri sonraki dönemde dalgalı bir seyirle özellikle TL cinsi vadeli hesapların payındaki düşüşe paralel gerileyerek 1. çeyrekte %30.2 ile serinin başından bu yana gö-

zlenen en düşük seviyeye gelmiştir. Öte yandan, 3 yıla yakın bir dönemdir (bir kaç istisnai gözlem hariç) genelde %40-45 aralığında dalgalanan mevduat dışı ürünlerin payı %45.7 ile %47'lik tepe noktasına yakın seyretilmiştir.

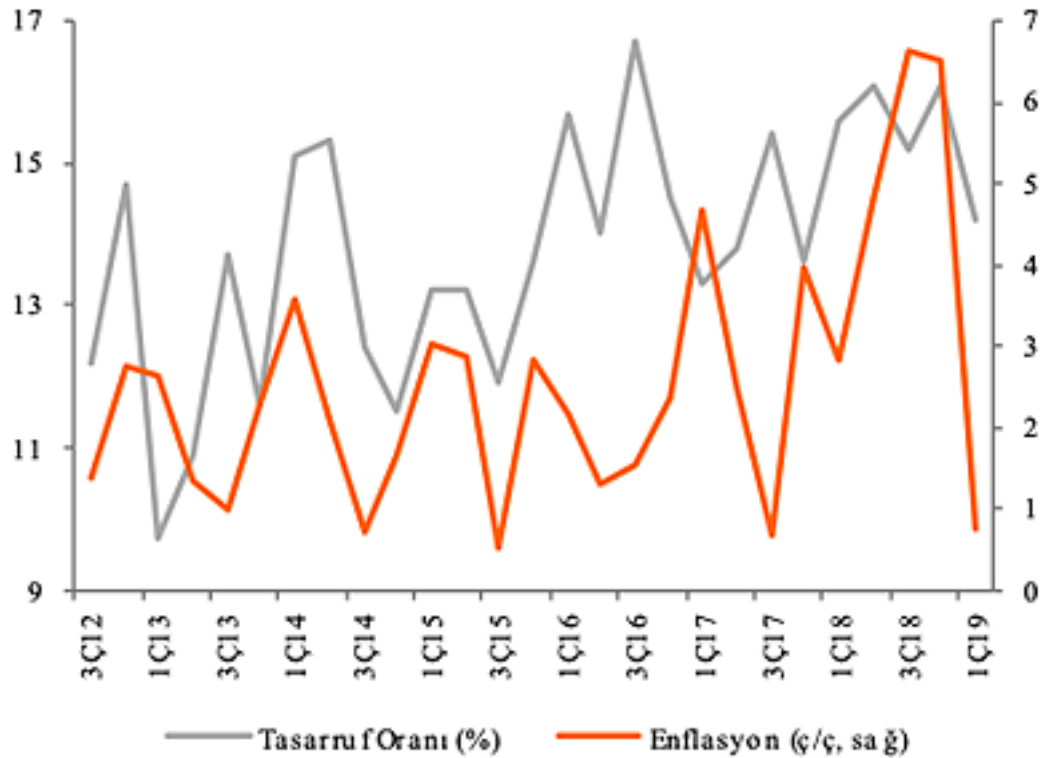
TASARRUF SAHİPLİĞİ & REEL MEVDUAT FAİZİ

* Mevduat Faizi (ex-post) = Mevduat Faiz Oranı – Gerçekleşen Enflasyon Mevduat Faizi (ex-ante) = Mevduat Faiz Oranı – MB Beklenti Anketi (12 Aylık)

Kaynak: TUIK, MB, Tasarruf Eğilimleri Araştırması (IPSOS KMG-ING Türkiye)

TASARRUF SAHİPLİĞİ & ENFLASYON

ÖZET GÖSTERGELER

	3Ç15	4Ç15	1Ç16	2Ç16	3Ç16	4Ç16	1Ç17	2Ç17	3Ç17	4Ç17	1Ç18	2Ç18	3Ç18	4Ç18	1Ç19
Tasarrufum Var (%)	11.9	13.6	15.7	14.0	16.7	14.5	13.3	13.8	15.4	13.6	15.6	16.1	15.2	16.1	14.2
Enflasyon (ort., ç/ç, %)	0.5	2.8	2.2	1.3	1.5	2.4	4.7	2.5	0.7	4.0	2.8	4.8	6.6	6.5	0.8
Tarım dışı İşsizlik (ort., ç/ç, %)	12.3	12.6	12.5	11.5	13.5	14.4	14.6	12.3	12.9	12.3	12.4	11.7	13.2	14.5	16.8
USD/TRY (ort.)**	2.9	2.9	2.9	2.9	3.0	3.3	3.7	3.6	3.5	3.8	3.8	4.4	5.7	5.5	5.4
USD/TRY Artışı* (%)	6.6	2.2	1.3	-1.7	2.3	10.7	12.6	-3.1	-1.8	8.0	0.4	14.6	27.8	-1.2	-2.8
50:50 EUR:USD Döviz Sep. (ort)**	3.0	3.0	3.1	3.1	3.1	3.4	3.8	3.8	3.8	4.1	4.3	4.8	6.1	5.9	5.7
50:50 EUR:USD Döviz Sep* (ort, ç/ç, %)	7.4	1.4	1.6	-0.4	1.7	8.8	11.9	-1.5	1.7	8.2	2.8	12.7	26.1	-2.1	-3.1
Mevduat Faizi (ort., %)	10.1	10.6	10.9	10.5	9.9	9.7	9.8	11.3	11.9	12.1	12.4	13.7	18.6	23.2	20.2
2-yıllık gösterge tahvil faizi (ort., %)	10.5	10.6	10.9	9.4	9.0	9.9	11.3	11.2	11.6	13.1	13.4	16.5	23.0	22.6	18.8
Altın (ort., USD)	1,125	1,103	1,182	1,258	1,335	1,216	1,220	1,258	1,279	1,277	1,330	1,306	1,212	1,228	1,303

*Dönem ortalamalarının değişimi, TCMB kurları ** Reuters kurları

Kaynak: TÜİK, TCMB, Thomson Reuters, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (IPSOS KMG-ING Türkiye)

Şubat'tan itibaren genelde dalgalı seyreden ve yaz aylarında oynaklığın ciddi ölçüde arttığı 2018 yılınında zorlaşan finansal piyasa koşullarına bağlı olarak hane halkı finansal varlıklarının kompozisyonunda bazı değişiklikler gözlenmiştir. Buna göre:

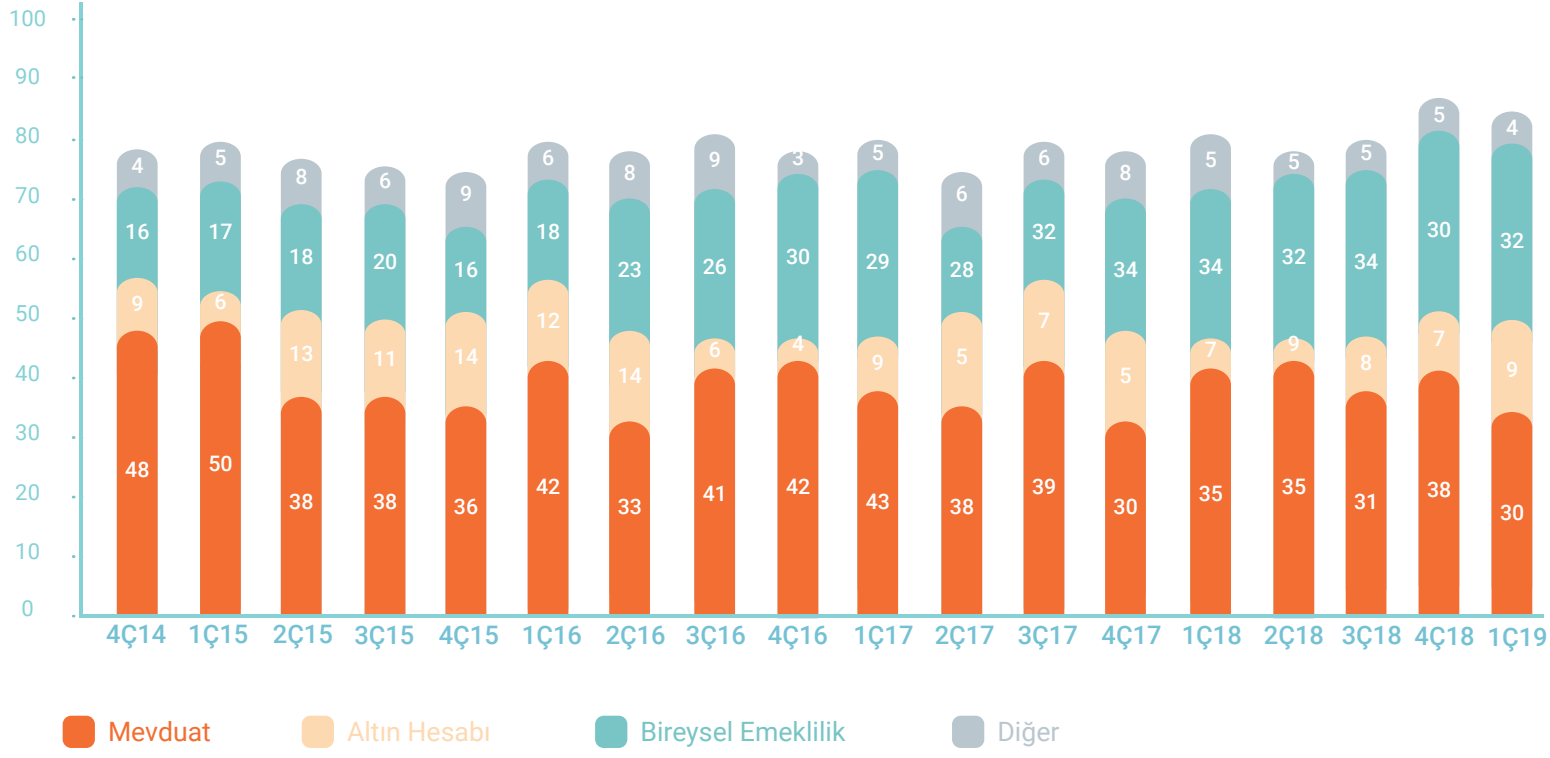
- 2017 yılı son çeyrekte ABD ile vize krizi sonrasında olduğu gibi geçen yıl 3. çeyrekte Türkiye'ye yönelik artan risk algısıyla finansal piyasaların baskı altında kalması sonucu artış kaydeden sistem dışı ürünlerin payı 4. çeyrekte tekrar normalleşmiştir. Dolayısıyla hem yastık altı altın hem de yastık altı döviz ve TL'nin toplam içinde payı %23 ile 2015'ten sonrasında gözlenen en yüksek seviyeyi gördükten sonra %20'ye gelmiş ve son üç yıldaki ortalaması düzeyinde gerçekleşmiştir.

- Sistem içi tasarrufların kompozisyonuna bakıldığında; 2017'nin ilk çeyreğinde %43 paya sahip olan mevduat ürünleri sonraki dönemde dalgalı bir seyirle özellikle TL cinsi vadeli hesapların payındaki düşüşe paralel gerileyerek 3. çeyrekte %31'e geldikten sonra son çeyrekte yeniden %38'e sıçramıştır. Faizlerin yüksek olduğu ve mevduat stokunda dövizin ağırlığının da arttığı bir ortamda temelde vadesiz mevduatın

artan payından kaynaklanan bu durumun arızı olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla son dönemde sistem içi olup mevduat dışında kalan ürünlerden bireysel emekliliğin ağırlığının yatay/dalgalı seyrettiği düşünüldüğünde TL ve YP vadeli mevduatların payının yükselmesi daha az şaşırtıcı olacaktır.

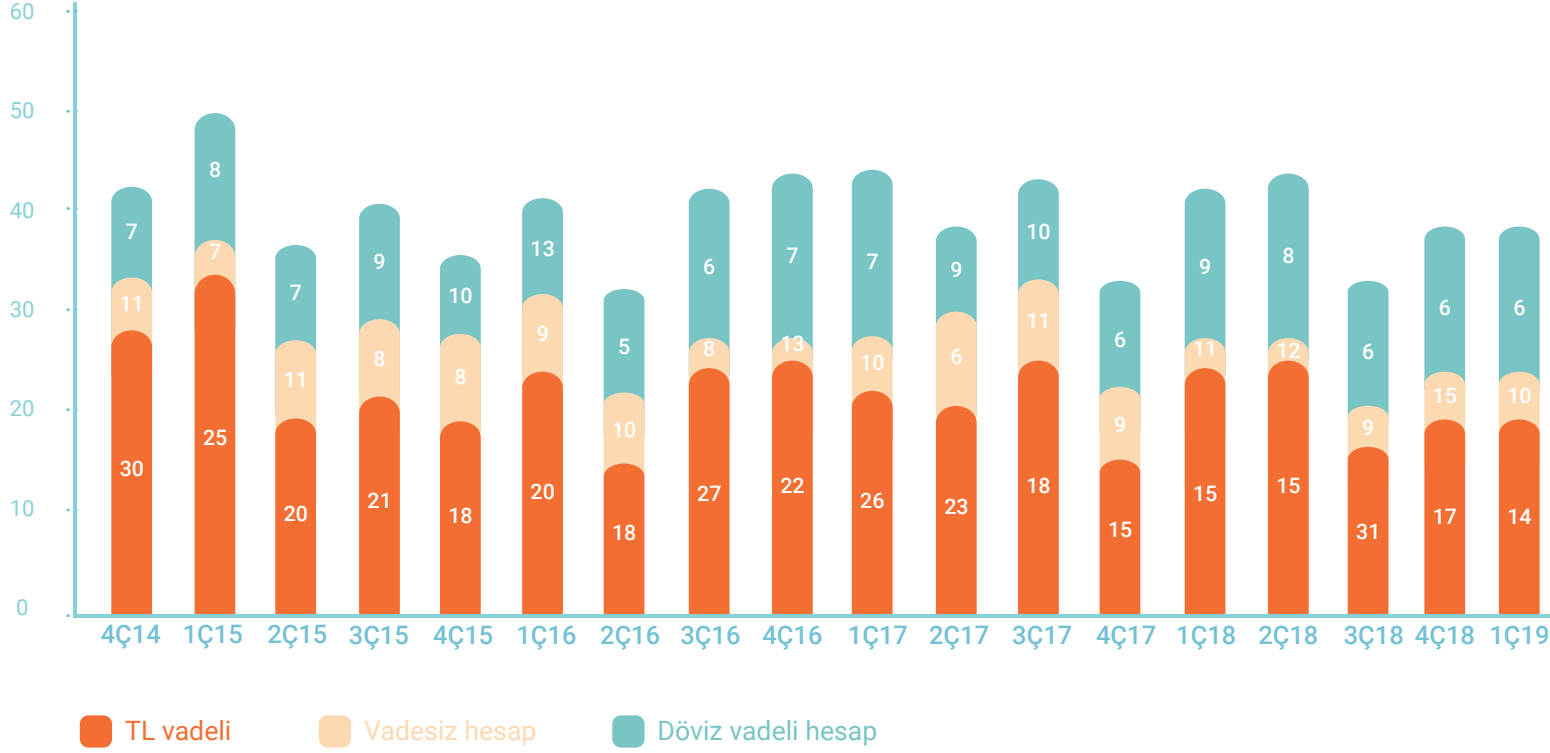
- %34'le TTEA'nın başlangıcından beri gözlenen en yüksek düzeyden %30'a gerileyen bireysel emeklilik ürünleri son dönemde %30-34 aralığında dalgalandı. Uzun süreden beri yükseliş eğiliminde olan ve yeni tasarrufların ağırlıklı olarak bir ölçüde zorunlu olarak nitelendirilebilecek bu ürünlerle yapıldığını ortaya koyan bireysel emekliliğin payında son altı çeyrekte önceki dönemlerdeki hızlı yükselişin ardından görece bir istikrar söz konusudur.

SİSTEM İÇİ ÜRÜNLERİN KIRILIMI

Kaynak: Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (IPSOS KMG-ING Türkiye)

MEVDUAT ÜRÜNLERİNİN KIRILIMI

Kaynak: Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (IPSOS KMG-ING Türkiye)

Yard. Doç. Dr. Banu Demir Pakel
Bilkent Üniversitesi

Muhammet Mercan
Baş Ekonomist, ING Türkiye

Yard. Doç. Dr. Pelin Akyol
Bilkent Üniversitesi

4. İletişim Bilgileri

info@tasarrufegilimleri.com

ING Bank girişimi ile hayata geçirilen **“Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması”**, Bilkent Üniversitesi gözetiminde yürütülmekte, saha araştırması IPSOS tarafından yapılmaktadır.

ÖNEMLİ AÇIKLAMA:

“Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.”

Bilkent University

2019

1. ÇEYREK RAPORU